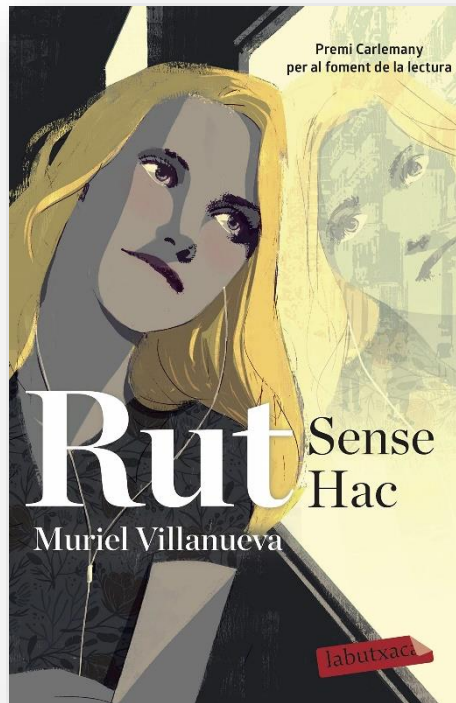

El gust per la lectura 2023-2024

Rut Sense Hac,
de Muriel Villanueva

Orientacions didàctiques per al professorat

3r i 4t d'ESO

Oriol Maymó i Gatell

El gust per la lectura 2023 – 2024

Tercer i quart d'ESO

Orientacions didàctiques per al professorat

Subdirecció General de Llengües
Servei de Suports i Recursos Lingüístics

Oriol Maymó i Gatell

Atès el caràcter docent d'aquesta publicació, per a la citació de fragments de textos d'altri i la reproducció de fotografies procedents d'obres publicades (de les quals se cita adequadament la font i el nom de l'autor) ens acollim al dret de citació reconegut a l'article 32.1 del text refós de la Llei de propietat intel·lectual, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, i a l'article 10.2 del Conveni de Berna per a la protecció de les obres literàries i artístiques, de 9 de setembre de 1886; i, per tant, està exempta de la necessitat d'autorització i abonament dels drets d'autor.

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original. La llicència completa es pot consultar a: [Creative Commons — Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional — CC BY-NC-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	3
ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES	4
PROPOSTES DIDÀCTIQUES	8
Abans de la lectura.....	8
Muriel Villanueva, aspectes biogràfics	12
Durant la lectura.....	16
Elements de la narració i recursos narratius	16
Llegim, reflexionem, fem	26
Després de la lectura	33
EIXOS TEMÀTICS	41

PRESENTACIÓ

L'adolescència. Quin temps tan curt i tan intens, oi? Naixem i, entre els manyacs dels pares i alguns progressos fabulosos, com aprendre a parlar o a caminar sols, la infància passa en un sospir. Pam! S'ha acabat! De sobte, sense que ningú ens ho hagi advertit i per sorpresa, som en plena caiguda lliure per una muntanya russa d'emocions. L'adolescència es deu assemblar força a navegar en un vaixell sense rumb amb les bodegues carregades d'inseguretats, de canvis d'humor, d'enamoraments —fugaços en alguns casos i perennes en d'altres—, de discussions interminables amb els pares, de disgustos de tota mena que ens duren setmanes i, per acabar-ho d'adobar, d'haver de suportar les avorridíssimes classes de l'institut amb els pesadíssims professors de torn. Sempre al fil del naufragi. Quin bon embolic, això de ser adolescent!

L'adolescència. Ai! Quin temps tan curt i tan intens! És feta d'instantos fugaços, com guspises que cremen efímerament per incendiar-ne d'altres abans d'apagar-se. I, malgrat tot, molts d'aquests instantos perduren tota la vida. Farcim l'adultesa amb els records de l'adolescència. Perquè és en aquesta època quan reblem el clau de qui serem. Consolidem el nostre caràcter i fermem els nostres costums. En definitiva, bastim els fonaments de l'adult que acabarem sent. Per això és tan important.

L'adolescència. Quin temps per fer bons amics, i enamorar-se, i viure aventures de tota mena, i riure fins que les llàgrimes corren galtes avall, i plorar per tot, i riure novament per res, i... llegir. Sí, sí, llegir! Potser no us ho creureu, però l'acte de llegir és en si mateix un acte de rebel·lia amb tots els *ets* i *uts*. I què hi pot haver més definitori de l'adolescència que la voluntat de rebel·lar-se contra tot i contra tothom? I és que llegir més té una relació directa de causa i efecte amb escriure millor. Vicenç Pagès Jordà ho va explicar molt bé a *De Robinson Crusoe a Peter Pan: un cànon de literatura juvenil* (2006): «S'aprèn a escriure escrivint, sí, però sempre que es disposi d'un arsenal —de paraules, de significats, de construccions sintàctiques— al qual recórrer, d'unes competències passives que sorgeixen en gran part de les lectures. Sobretot de les lectures apassionades i plaents, absorbents i il·luminadores, és a dir, les que fem quan disposem de més temps, de més curiositat i de més reserves d'entusiasme: durant l'adolescència».

Llegir i escriure són l'espurna del pensament, la incipiència de les idees i, potser —qui ho sap—, del principi d'alguna cosa extraordinària.

Teniu entre les mans *Rut Sense Hac*, una novel·la de la Muriel Villanueva que encarna de manera excel·lent els atributs que haurien de tenir totes les lectures en l'adolescència i que tan bé va definir Vicenç Pagès Jordà. La literatura s'escriu per ser llegida, però sobretot per ser llegida amb satisfacció. A *Rut Sense Hac* hi trobareu una història amor, d'amistat, de superació, de força i de valentia, sí, però també trobareu un llibre d'una gran qualitat literària, amb personatges molt ben travats, uns diàlegs perfectament orquestrats i un lèxic treballat a cada mot, és a dir, literatura de la que satisfà.

Llegiu i enamoreu-vos de llegir!

El temps de lectura durant l'adolescència és un temps regalat. Gaudiu-lo.

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

Teniu a les vostres mans un quadern d'activitats bastit amb la intenció que tingueu disponible una eina útil per treballar còmodament la lectura de *Rut Sense Hac* amb els vostres alumnes.

Les activitats que hi trobareu són una proposta. Això vol dir que les podeu dur a terme tal com us les presentem, però també les podeu modificar fent-ne les adaptacions que cregueu convenients tenint en compte les característiques del vostre grup-classe. Les podeu considerar vostres a tots els efectes. Disposeu-ne sense miraments.

En aquest mateix sentit, veureu que hi ha moltes activitats per triar. Majoritàriament, estan pensades per ser resoltes de manera independent. Tot i això, n'hi ha algunes que mantenen certa dependència amb altres activitats que es plantegen amb posterioritat. Amb tot, podeu escollir les que més us convinguin a cada moment sense l'obligació de seguir un ordre concret ni d'haver-les de fer totes.

Al principi del quadern es recomana que els alumnes preparin un dossier o portafolis en el qual treballin i resolguin les activitats proposades pel docent a

mesura que s'avanci amb la lectura del llibre. Si el centre i els alumnes disposen d'ordinadors portàtils es pot optar per fer-lo en format digital a través del Classroom, del Moodle o de qualsevol altre tipus de plataforma que pugui monitorar el docent. Si això no és possible, l'opció tradicional de confeccionar-lo a mà és perfectament vàlida i contribueix a exercitar i mantenir altres destreses com la planificació, l'organització i la pulcritud.

Les activitats estan distribuïdes en tres blocs principals: "Abans de la lectura", "Durant la lectura" i "Després de la lectura". En el primer bloc els alumnes es familiaritzaran amb el llibre com a objecte, faran inferències a partir del títol i la sinopsi, faran prediccions sobre el contingut i els personatges i cercaran informació sobre l'autora i la seva obra. En el segon bloc, endinsats ja en la lectura, els alumnes podran fer activitats relacionades amb els elements narratius que conformen la novel·la, amb els seus personatges i les conseqüències de les seves accions, amb l'ús del lèxic i els recursos retòrics i amb la relació que s'estableix entre *Rut Sense Hac* i altres obres de la literatura catalana i universal. Finalment, a "Després de la lectura", hi trobareu activitats de reflexió sobre el llibre i sobre els temes que tracta i també d'escriptura i de recerca sobre el rerefons real de la novel·la.

En cadascuna de les activitats hi trobareu, en un requadre blau, les indicacions per dur-les a terme de la manera que s'han pensat i enllaços que us portaran a pàgines web o documents amb informació complementària. En alguns casos també tindreu propostes d'avaluació o de correcció de les activitats. Moltes de les activitats, a més, poden desenvolupar-se de manera interdisciplinària amb altres matèries i d'aquesta manera treballar conjuntament les competències transversals del currículum.

Desitgem, doncs, que les activitats i les orientacions didàctiques que hi ha en aquesta guia us serveixin com a punt de partida per ajudar-vos a aprofundir en la lectura de *Rut Sense Hac* i a treballar el llibre amb els vostres alumnes de manera dinàmica i entenedora.

Objectius d'aprenentatge

Els objectius que plantegem són els següents:

1. Fomentar el gust per la lectura a partir de propostes d'activitats centrades en l'obra juvenil contemporània *Rut sense Hac*, de Muriel Villanueva.
2. Desenvolupar la lectura atenta per obtenir claus que permeten interpretar aquesta obra.
3. Aprofundir en la protagonista a partir de la reflexió dels diversos temes que apareixen en l'obra.
4. Aplicar estratègies a partir de converses literàries, debats i clubs de lectura.
5. Crear textos a partir de diversos gèneres textuais.

Competències específiques de Llengua catalana i literatura

Les activitats de lectura proposades desenvolupen, especialment, les competències específiques 7 i 8 de Llengua catalana i literatura.

Competència específica 7	Seleccionar i llegir de manera autònoma obres diverses com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament pel que fa a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències de lectura, per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.
Competència específica 8	Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris del patrimoni propi i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals, per establir vincles entre textos diversos que permetin conformar un mapa cultural, eixamplar les possibilitats de gaudir de la literatura i crear textos d'intenció literària.

Continguts específics

Secció	Apartat		Activitat
Abans de la lectura	Preparar un portafolis		1
	Títol, contracoberta, coberta, portada, crèdits, dedicatòria		2-7 37
	Muriel Villanueva, aspectes biogràfics		8, 9, 10
Durant la lectura	Els elements de la narració i recursos narratius	Lèxic	11, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30
		Analepsi	12, 13
		Narrador	13, 15, 16, 17, 18
		Temps verbals	13, 14, 15
		Intertextualitat	18
		Estil directe i indirecte	19, 20
		Figures retòriques	28-29
	Creativitat		31
Després de la lectura	Espectura: ressenya		36
	Oralitat: argumentació		38
	Cerca d'informació		39, 41
	Recomanació: booktube		40
	Creativitat		42
Eixos temàtics	L'amistat		
	L'amor		
	La lluita interior		

Activitats transversals

Matèria	Activitat
Cultura i valors ètics / Tutoria	26, 30, 32, 41
Visual i Plàstica	31, 42

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Abans de la lectura

1. Prepara un portafolis de lectura per tal de recollir en un sol document totes les activitats que aniràs fent sobre el llibre *Rut Sense Hac*. El professor t'indicarà si l'has de fer a mà o en un document digital que hauràs de penjar al Moodle o al Classroom d'aquesta matèria.

Es recomana que els alumnes disposin d'un document únic, que segueixi la idea i l'estructura d'un portafolis o dossier, en el qual puguin anar abocant la seva experiència lectora a partir de les activitats que proposi el docent.

Per una banda, el format de document digital és interessant, ja que permet al docent dur un control del progrés de l'alumne en temps real i de manera remota, si li cal, des del Moodle o el Classroom de la matèria. Per l'altra, un portafolis fet a mà també pot donar bons resultats: és una bona eina d'organització personal per a l'alumne, permet mantenir l'hàbit d'escriptura manual i fa més evident la necessitat de treballar amb pulcritud.

2. De vegades, el títol d'un llibre ens avisa d'alguna cosa important que succeeix en la novel·la mateixa. Sense llegir res més, fixa't en el títol del llibre que tens entre les mans. Quin significat creus que pot tenir? Ens indica una particularitat únicament del nom o hi pot haver alguna altra explicació? Fes anar la imaginació i digues la teva.

Tot i que, per a algunes persones, el títol d'una obra literària pugui semblar un mer recurs per recordar-la pot ser també una font d'informació força valuosa per endevinar, ni que sigui remotament, què hi trobarem quan ens endinsem en la lectura. Tenim exemples clars en els quals el títol esdevé gairebé una revelació: *Moby Dick* (Herman Melville), *La punyalada* (Marian Vayreda), "La mort d'un funcionari" (Anton Txèkhov), *La vida i la mort d'en Jordi Fraginals* (Josep Pous i Pagès), *Les aventures de Huckleberry Finn* (Mark Twain), *La memòria de l'arbre* (Tina Vallès), etc.

Aquesta és, doncs, una activitat en la qual els alumnes poden fer inferències sobre el significat del títol de Muriel Villanueva i provar d'endevinar fins a quin punt té importància en la novel·la. També es pot debatre per què, de vegades, triem els llibres pel títol i com ens influencia per decidir entretenir-nos a llegir la sinopsi o a passar de llarg.

3. Llegeix la sinopsi de la contracoberta. Hi ha alguna pista més que et pot ajudar a completar el significat del títol. Ho endevines?

Aquesta activitat es pot fer consecutivament de l'activitat 2 (com un joc de pistes) o independentment l'una de l'altra a conveniència del docent.

Per resoldre "l'enigma" cal fixar-se especialment en la part següent: «[...] un profund secret que arrossega des dels quatre anys i que mai no ha mostrat: una llarga cicatriu i una cintura massa estreta li recorden cada dia, des del mirall, que **li falta una part de si mateixa, un bon tros de Rut** que un càncer es va emportar».

Ja en plena lectura, a la pàgina 164, trobarem explicat per la seva amiga Zoe el significat del nom de manera diàfana:

«Ja sé per què et dius Rut Sense Hac. No ho has pensat mai? En el teu nom sembla que hi falti alguna cosa, oi?, però no hi falta res, perquè és el nom que et van posar, un nom de tres lletres, perfecte i prou. Aquesta hac que no tens i que tu assenyaales quan et presentes, quan dius «Hola, em dic Rut, sense hac», és com una metàfora del que creus que ets. Et presentes i ja vas com avisant: «Ei, tu, que sàpigues que em falta alguna cosa, d'acord?, no diguis que no t'he avisat». Com si als altres no ens faltés res.»

4. El títol del llibre *Rut Sense Hac* fa referència a un personatge de la novel·la. És força habitual en la literatura d'arreu de titular les obres literàries amb noms propis. Un exemple que potser ja coneixeu és *Duna*, també de Muriel Villanueva. En parelles, feu una cerca a internet i proposeu almenys 5 títols de novel·les que continguin un nom propi. Citeu també l'autor i l'any de publicació.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

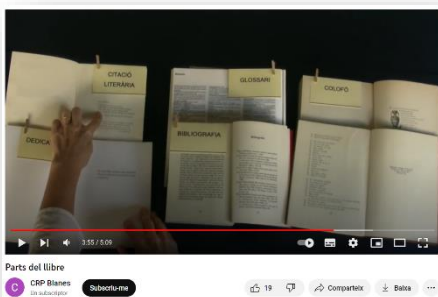
Aquesta és una activitat de cerca i descoberta que pot servir, també, per avaluar la competència digital dels alumnes.

Alguns exemples significatius de títols amb noms propis poden ser:

- *Tirant lo blanc*, de Joanot Martorell (s. XV)
- *Curial e Güelfa*, d'Enyego d'Àvalos (s. XV)
- *Oliver Twist*, de Charles Dickens (1837)
- *Anna Karènina*, de Lev Tolstoi (1878)
- *Pilar Prim*, de Narcís Oller (1906)
- *Laura a la ciutat dels sants*, de Miquel Llor (1931)
- *Aloma*, de Mercè Rodoreda (1936)
- *El senyor Palomar a Barcelona*, de Tina Vallès (2021)
- *Junil a la terra dels bàrbars*, de Joan-Lluís Lluís (2021)
- *Els llocs on ha dormit Jonàs*, d'Adrià Pujol Cruells (2021)
- *Nicolau*, d'Antoni Veciana (2022)
- *Mireia*, de Purificació Mascarell (2022)

Per finalitzar l'activitat es pot fer una llista de totes les obres trobades i comptar-les. Es pot fer també una separació per veure quantes contenen noms de dones i quantes d'homes, o quants són d'autors i quantes d'autores, en quins períodes hi predominen títols amb noms propis, etc.

5. Saps com cal anomenar totes les parts d'un llibre? Encara confons la coberta amb la portada? Pots mirar el vídeo següent per tenir-ho més clar:

Fes Ctrl + clic a la imatge per seguir l'enllaç!

Abans de veure el vídeo pot ser interessant comprovar els coneixements previs de l'alumnat sobre aquesta qüestió. No es estrany que confonguin la nomenclatura d'algunes parts dels llibres i és força habitual que en desconeguin la majoria.

El vídeo que trobareu a l'[enllaç](#) és força esclaridor i resol la majoria dels dubtes que es puguin tenir al respecte.

6. En parelles, localitzeu i fixeu-vos atentament en la pàgina de crèdits. Després feu una llista de tota la informació que hi trobeu.

És important que els alumnes coneguin bé com interpretar la informació continguda a la pàgina de crèdits d'un llibre. És una font d'informació valuosa des de la perspectiva del lector, però especialment des de la d'un estudiant que a partir de segon cicle haurà de començar a confeccionar treballs i textos tenint en compte fonts bibliogràfiques que caldrà citar degudament. Per això, és interessant que comencin a familiaritzar-se amb les dades que hi trobaran i a saber valorar la necessitat d'entendre-les correctament.

7. Llegeix la dedicatòria que la Muriel Villanueva ha escrit.

- Què és una musa? I la benzina? Si no ho tens clar, cerca'n els significats al [DIEC 2](#).
- Creus que la Ros, que l'autora anomena a la seva dedicatòria, ha influït en l'escriptura d'aquesta novel·la? Justifica la teva resposta.

Dedicatòria:

«A la Ros, musa i protagonista, motiu i motivació, motor i benzina incondicional»

Els mots *musa* i *benzina*, tot i no ser estranys, són d'ús infreqüent. Per això, aquest pot ser un bon moment per recordar a l'alumnat l'ús del diccionari normatiu en línia de l'Institut d'estudis Catalans [DIEC 2](#) com una eina imprescindible per a qualsevol estudiant i lector en llengua catalana.

Així mateix, la dedicatòria permet que els alumnes puguin fer inferències força acurades en relació amb la identitat de la Ros. Cal tenir en compte que a l'epíleg de la pàgina 245, escrit per la mateixa Ros Perea Franco, queda perfectament explicada la relació entre l'autora i la destinatària de la dedicatòria.

Un cop llegida la novel·la i l'epíleg, es podrà comprovar si les prediccions havien estat encertades o no.

Muriel Villanueva, aspectes biogràfics

8. Qui és Muriel Villanueva? En grups de tres, feu una cerca a internet per descobrir els aspectes més rellevants de la seva biografia: lloc i any de naixement, estudis cursats, dedicació professional, premis que ha rebut, etc. A continuació confeccioneu un document digital (Powerpoint, Canva, Genially) amb la informació que heu trobat. No us oblideu d'il·lustrar-lo amb fotografies i d'organitzar bé la informació.

Aquesta activitat és ideal per a avaluar la competència digital dels alumnes i les seves capacitats per treballar en grup en un entorn digital compartit. A més de conèixer l'autora hauran de ser capaços de sintetitzar la informació recopilada a la xarxa i dissenyar un document (diapositives, infografia, pòster, etc.) atractiu i comprensible per a la resta d'alumnes.

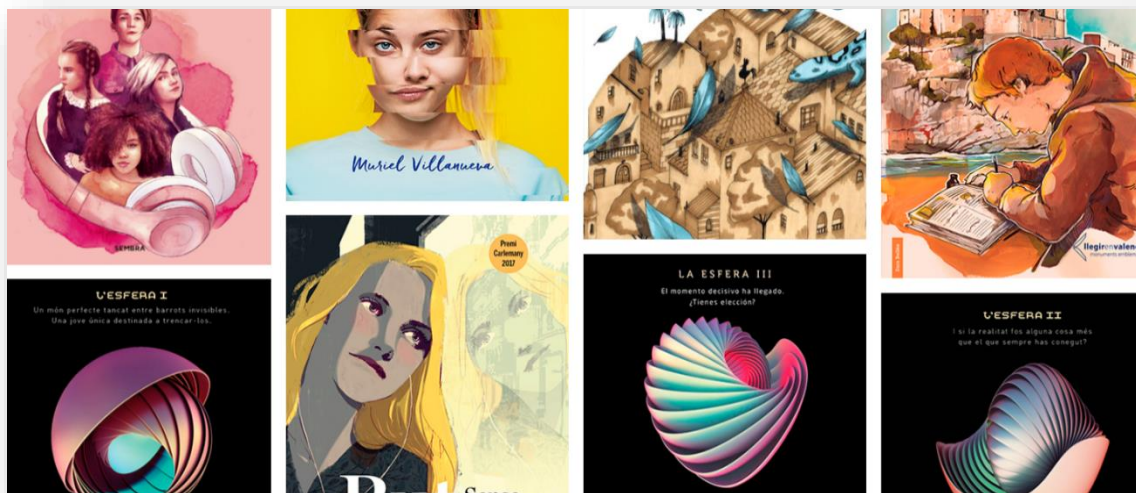
Al final de l'activitat es poden projectar els documents a l'aula i comentar-los.

També es pot fer un recull dels millors, imprimir-los i exposar-los a l'institut o crear un muntatge de vídeo amb fons musical per inserir-lo a la revista digital del centre o en la seva pàgina web.

Proposta de rúbrica d'avaluació per a aquesta activitat:

RÚBRICA PRESENTACIÓ DIGITAL				
	Expert 4	Avançat 3	Aprenent 2	Novell 1
Contingut	Conté totes les parts que es demanen i es mostren ordenadament seguint un únic criteri.	Conté totes les parts que es demanen, però no es mostren ordenadament o no segueixen un únic criteri.	Falta alguna part de les que es demanaven o la distribució dels continguts es una mica confusa.	Falta més d'una part, està inacabat o no s'ha fet el que es demanava.
Ortografia i lèxic	L'ortografia i el lèxic de la presentació són excel·lents. No hi ha cap error.	L'ortografia de la presentació és bona, però s'hi detecten un màxim de 2 errors ortogràfics o 1 barbarisme.	L'ortografia de la presentació és acceptable, però s'hi detecten un màxim de 4 errors ortogràfics o 1 barbarisme.	La presentació conté més de 5 errors ortogràfics o més de 2 barbarismes.
Creativitat	S'ha fet un ús excel·lent dels recursos disponibles. S'ha cercat una presentació atractiva (colors, fonts, mida) i entenedora (distribució, organització). S'han emprat recursos addicionals com les notes, els enllaços, etc.	S'ha fet un bon ús dels recursos disponibles. S'ha cercat una presentació atractiva (colors, fonts, mida) i entenedora (distribució, organització), però no s'han emprat recursos addicionals com les notes, els enllaços, etc.	S'ha fet un ús acceptable dels recursos disponibles. La presentació és poc atractiva (colors, fonts, mida) o poc visual (distribució, organització). No s'han emprat recursos addicionals com les notes, els enllaços, etc.	No s'han aprofitat els recursos disponibles i la presentació és força deficient. O no ha lliurat l'activitat

9. La Muriel Villanueva ha escrit nombrosos llibres tant de literatura infantil i juvenil com de literatura per a adults. Visita la seva pàgina web i remena virtualment entre els seus llibres. Tria'n un que et cridi especialment l'atenció pels seus personatges, per la història que explica, pel títol o per qualsevol altra raó. Prepara una breu exposició oral de menys d'un minut i recomana'l als teus companys.

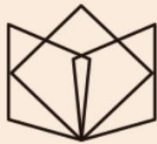
Fes Ctrl + clic a la imatge per seguir l'enllaç!

És important que els alumnes entenguin que una recomanació literària no es pot basar únicament en els gustos personals o en frases buides sense argumentació. Dit d'una altra manera, cal que evitin usar expressions com: «és un llibre que ha agradat molt», «és molt interessant», «està de moda», «el recomano perquè la meva cosina se'l va llegir i li va agradar», «no ho sé, perquè sí», «perquè és curt i a mi no m'agrada llegir», etc.

És convenient que abans de la recomanació oral els alumnes escriguin un esquema breu amb les tres o quatre idees principals que hauran de defensar. El professor pot supervisar-les i proposar nous enfocaments si l'alumne es troba una mica perdut.

Cal tenir en compte que els alumnes molt probablement no hagin llegit els llibres que recomanaran. Per aquesta raó cal permetre que expressin els motius de la seva recomanació lliurement, fent ús de la seva imaginació o d'idees que hagin preconcebut sempre i quan mantinguin la coherència del seu discurs.

10. T'agradaria conèixer la Muriel Villanueva? En parelles, escriviu un correu electrònic a l'autora explicant-li que començareu a llegir un llibre seu i que us agradaria conèixer-la personalment per tal de fer-li unes preguntes i parlar sobre el llibre. En acabat, posarem tots els correus en comú, els llegirem en veu alta i apuntarem les frases més interessants. Finalment, amb l'ajut del professor, en farem un de nou i definitiu que enviarem a la Muriel.

Muriel
Villanueva

Fes Ctrl + clic a la imatge
per seguir l'enllaç!

Aquesta activitat pot ser interessant per practicar la tipologia textual del correu electrònic (destinatari, assumpte, formalitat, encapçalaments, comiats, signatura, etc.).

El redactat final del correu que s'enviarà a l'autora ha d'estar supervisat pel professor i caldrà crear-lo a partir de les millors aportacions dels alumnes.

Quan hi hagi una resposta al correu, l'activitat es pot repetir per tal de donar continuïtat a la comunicació establerta entre els alumnes i l'autora.

Si es concreta una data per la visita seria interessant que la lectura estigués força avançada, ja que en aquest mateix dossier dedicarem més endavant una altra activitat (activitat 38) a formular les preguntes que els alumnes hauran de fer a l'autora.

Durant la lectura

Elements de la narració i recursos narratius

11. Ara que comences la lectura de la novel·la, prepara en el teu portafolis una graella per anar apuntant totes aquelles paraules que no coneguis i la seva definició. Apunta-hi també el número de pàgina. Pots seguir aquest model:

PARAULA	DEFINICIÓ	PÀGINA
xacrosa	Ple de ferides o de tares	10
clissar	Veure	13

Llista de paraules per tenir en consideració:

PÀGINA	PARAULA	PÀGINA	PARAULA	PÀGINA	PARAULA
10	xacrosa	13	clissar	14	tràngol
18	llardós	24	espaterrant	24	escodrinyar
26	estaquirot	26	esprimatxada	27	serpentejar
29	eixarrancada	38	carmanyola	45	etzibar
59	fanfarronada	70	petarrell	72	andròmines
77	dringar	91	xarrup	92	hule
92	salnitre	101	estarrufar	112	llambregada
140	esporuguida	146	encaparrat	149	de gairell
153	encens	154	esbufec	155	guipar
156	floreta	267	cabdell	168	esperonar
168	brunzit	170	vinclar	179	esguard
180	xerric	209	escarxofat	230	espiell

Com que aquesta activitat abasta tota la lectura del llibre, es pot aprofitar qualsevol moment per repassar els conceptes bàsics de la derivació lèxica i utilitzar les llistes que els alumnes aniran confeccionant per fer-ne la pràctica.

Podeu trobar informació rellevant sobre la derivació a:

 [Processos de formació lèxica - CPNL](#)

12. Fixa't en el començament de la novel·la:

«El mirall, sempre el refotut mirall.

Vertical i estret, sense marc, vesteix una de les quatre cares de la columna inútil que fa nosa al centre de la meua habitació.

O almenys així el veia aleshores.» (p. 9)

En literatura, els narradors poden alterar l'organització temporal dels fets narrats en una obra per aconseguir algun tipus d'efecte sobre el lector: sorpresa, misteri, interès, impaciència, etc. En aquest fragment, el narrador utilitza un recurs anomenat *analepsi*. Sabries definir-lo? Assenyala'l en el text i explica breument en què consisteix.

La xarxa és plena d'informació sobre la figura retòrica de l'analepsi, també coneguda com *salt enrere* o el mot anglès *flashback*.

Segurament és un bon moment per repassar altres aspectes i figures relacionades amb el temps d'una narració: la prolepsis, l'el·lipsi, el temps extern i l'intern, el temps lineal i el no lineal, la figura *in media res*, etc.

Per a aquest propòsit, trobareu informació rellevant i útil a l'entrada "[El temps, eina clau de la narració](#)" del bloc de l'escriptora i mestra d'escriptura [Raquel Picolo](#).

13. Ara que tens clar què és una *analepsi*, reserva't un espai en el teu portafolis i ves apuntant totes les que trobis. Veuràs que és un recurs força emprat pel narrador i en trobaràs sovint. Quan n'hagis trobat unes quantes, respon aquestes preguntes en el mateix espai:

- Des del punt de vista del narrador, quant temps fa que van passar els fets que s'expliquen a *Rut sense hac*?
- En quin temps verbal està escrita la narració?
- I els diàlegs?
- Per què creus que són temps verbals diferents? Raona la resposta.

La resposta a la primera pregunta la trobem a la primera pàgina de la novel·la: «Fa dos anys encara feia allò de [...]».

En aquesta activitat cal que els alumnes s'adonin que en la narració d'aquesta obra s'utilitzen temps verbals de passat i en els diàlegs temps verbals de present. És interessant que reflexionin sobre l'ús dels temps verbals i la seva importància per dotar de versemblança la trama i els fets narrats.

14. Llegeix aquest fragment de la pàgina 37. Ara torna'l a escriure canviant el temps verbal a present o a perfet d'indicatiu segons convingui. Hauries de mantenir els temps compostos i els simples tal com els trobaràs en el text original.

«La primera setmana va passar volant. Amb l'horari sempre a la mà, ja arrugat i suat, anàvem d'aula en aula tastant profes i explorant amb la mirada a tort i a dret tot el que es movia i el que no. El curs pintava bé: profes apassionats, alguns de massa friquis, alguns un pèl grisos, aules amb recursos caducats, finestres velles però netes, taules ratllades, lavabos vells, però una certa il·lusió en l'ambient, potser perquè tot just començàvem.

[...]

Pels passadissos, semblava que la Sara només tenia cervell per memoritzar fotos fixes de nois físicament tan dissenyats com ella. Jo assentia amb el cap, per no dir-li el que pensava, mentre darrere nostre la Zoe xiuxiuejava alguna cosa a la Violeta, que ens ignorava a totes» (p. 37-38)

Aquest exercici és una bona ocasió per repassar els temps verbals d'indicatiu.

Una eina digital que posa a l'abast de l'alumne totes les formes verbals és el [Conjugador de verbs de Softcatalà](#).

Així mateix, trobareu informació rellevant sobre les correlacions de temps verbals al bloc [Lamardellengua](#).

15. Tenint en compte que la tria del temps verbal en una narració és molt important per situar-nos temporalment en la història, reflexiona sobre l'exercici que acabes de fer:

- **Com ha canviat la distància temporal dels fets?**
- **En quin moment se situa ara el narrador amb relació a la història?**
- **Com a lector, perceps els fets narrats d'una altra manera?**
- **Si canviessis, de nou, els temps verbals a futur, les respostes anteriors serien diferents? Fes la prova.**

La transformació d'un text a partir de l'alteració conscient dels temps verbals aporta una nova dimensió semàntica a la narració mateixa i la comprensió dels fets que s'hi expliquen. Per aquesta raó és interessant que els alumnes hi puguin reflexionar una estona amb el propòsit d'experimentar aquests canvis com a lectors i, a la vegada, com una oportunitat per entendre millor com triar i utilitzar els temps verbals quan fan d'escriptors vocacionals o impel·lits per exigències acadèmiques diverses (textos narratius, argumentatius, expositius, etc.).

16. El narrador d'una obra narrativa esdevé la baula imprescindible per connectar l'autor i els seus lectors. Per això cal conèixer-los i saber-los diferenciar correctament.

A partir de la informació que trobis en el teu llibre de text o amb una cerca a la xarxa, completa en el teu portafolis la definició de cadascuna de les següents classificacions:

NARRADOR EXTERN	
Narrador omniscient	Té una visió àmplia i panoràmica. Ho veu tot des de la mateixa distància, com si fos una ment superior o una mena de déu que coneix el passat, el present, el futur, els sentiments i els pensaments més íntims de tots els personatges, de manera que els controla i domina tant les accions com la resta d'informació.
Narrador observador	Dona informació només a partir del que veu i sent i no pot reproduir pensaments si els personatges no els expressen directament en presència seva.
Narrador editor	Explica uns fets que ha trobat escrits en un hipotètic manuscrit o document perdut, que a vegades no gosa reproduir literalment.
NARRADOR INTERN	
Narrador protagonista	El protagonista apareix com a responsable de la seva pròpia història. És en aquest narrador on pot aparèixer el monòleg interior (tècnica mitjançant la qual es crea la il·lusió que un personatge expressa el seu pensament d'una manera directa).
Narrador testimoni	És un personatge secundari que actua com a observador. Es caracteritza per la utilització de la primera persona, la descripció objectiva de l'escena, la interpretació subjectiva dels fets i el doble focus d'interès narratiu (el de la narració estricta i el de la personalitat del narrador).

Definicions extretes i adaptades de [blogs CPNL](#)

Per tal que els alumnes puguin resoldre correctament les activitats següents (activitats 15 i 16) és important que repassin i tinguin ben presents els diferents tipus de narradors.

Saber identificar un narrador és una eina molt útil que pot ajudar els lectors, sobretot els més inexperts, a acarar la lectura amb més fermesa i una major comprensió general de tot el text.

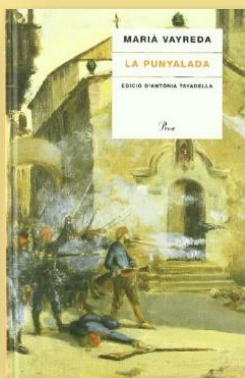
17. Tenint en compte el que has repassat en l'exercici anterior, respon la pregunta següent. No t'oblidis de fer-hi el raonament.

➤ **Quin tipus de narrador trobem a *Rut Sense Hac*?**

En aquesta activitat, com en la majoria de respostes, és important que l'alumne afegeixi un breu raonament a favor de la seva contesta.

No n'hi hauria d'haver prou que l'alumne respongui que el narrador de la novel·la és un narrador intern protagonista, sinó que caldria que expliqués per què ho és i citar algun fragment que en corroborés l'afirmació.

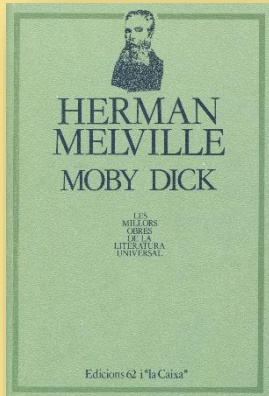
18. Ara que ja domines els diferents tipus de narradors, sabries identificar quins es corresponen amb cadascun dels textos següents?

Heus aquí com som trobada la terra que guarda els records de ma juvenesa; records que, en mes llarguíssimes hores de trista soletat, anava clavant en aquests papers, amb l'esperança de que aixís deixarien en pau la meva ànima atribolada, i heus aquí per quina raó no em som vist amb cor d'ordena'ls-e i repassà'ls-e com volia. Mes jo espero que vós, que feieu gran glossa d'una terra que tants de sos fills hem maleïda; [...]

Per lo demás, vostres són: talleu i cosiu a vostre albir; mes, per si tinguésseu la pensada de donar al públic aquestes pàgines, mediteu bé si fóra millor encara llençar-les al foc. Estan tan plenes de sang! [...] cremeu-les i fareu millor.

La punyalada (1904), de Marian Vayreda

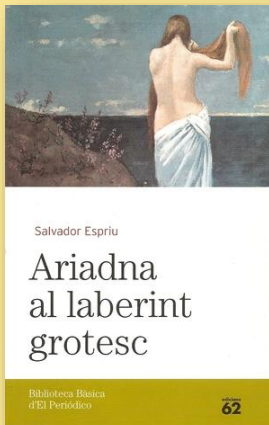
Digueu-me Ismael. Uns anys enrere, no cal precisar quants, tenia pocs diners, o cap ni un, a la bossa, i no hi havia res de particular que m'interessés en terra, i vaig pensar d'anar-me'n a navegar una mica per veure la part líquida del món. És una manera que tinc de gitar la fel i de regular la circulació. Cada cop que veig que em vaig posant sorrut; cada cop que en la meva ànima és novembre humit i rúfol; cada cop que em trobo aturat involuntàriament davant els magatzems de taüts i m'afegeixo al seguici de tots els funerals que topo; i especialment cada cop que la hipocondria em domina amb tanta força que caldria un principi moral ben ferm per impedir-me de baixar deliberadament al carrer i arrabassar metòdicament els barrets de la gent... aleshores m'adono que és ben hora d'anar en mar tan aviat com pugui. Això és el meu substitut de la pistola i la bala.

Moby Dick (1851), de Herman Melville

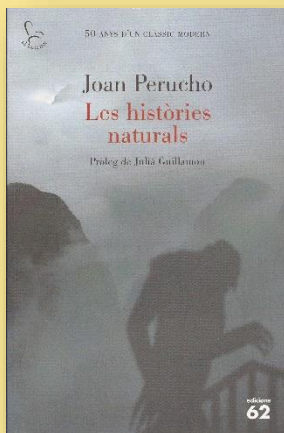
Dimecres al migdia va tancar totes les portes i finestres de la cuina, va obrir el gas i es va ajeure a terra, panxa enlaire; va morir una estona més tard. Divendres al matí, quan encara no havien arribat els de la funerària, el carter va dur una carta en un sobre sense remitent. Un cosí llunyà, l'únic parent que havia estat possible localitzar, se n'havia anat feia estona, al·legant ocupacions ineludibles i un parentesc prou distant per, basant-se en un agnosticisme militant, haver aconpleert prou rituals fúnebres amb una nit de vetlla. El porter, doncs, va acceptar-la però després no va saber què fer-ne i la va deixar sobre les mans del cadàver. Els de la funerària van arribar amb retard i pressa. Van tancar el taüt i se'l van endur escales avall. El porter va tancar la porta del pis.

“La carta”, dins *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury* (1980), de Quim Monzó

«Sí», va dir el meu amic Salom, de Konilòsia (una observació aclaridora per al bon francès: aquella exòtica terra cau entre Rarotonga i la mar del Somni). «Sí, ara soc feliç, però m'ha costat». I ens explicava el procés de les seves lluites. «Vaig néixer», contava, «fa quaranta-cinc anys en una gran ciutat de Konilòsia. Vosaltres, que sou d'un país normal, entendreu amb dificultat el que passa en aquella remota contrada. Els konilosians, gent d'una història gloriosa, altrament com les històries glorioses de tothom, varen rodolar i encara rodolen per un pendent d'una decadència inacabable.

“El meu amic Salom”, dins *Ariadna al laberint grotesc* (1935), de Salvador Espriu

L'endemà Antoni de Montpalau rebé un missatge precipitat del marquès de La Gralla preguntant-li que, com més aviat millor, l'anés a veure. Es tractava d'un afer de la màxima urgència.

El nostre protagonista trobà el marquès excitadíssim. Es passejava d'una banda a l'altra del seu gabinet de treball. Anava enfundat en un batí de seda llistada, color de tabac. Quan el veié, obrí els braços i digué:

—Ah, per fi! Seieu, estimat amic. Gràcies per la vostra promptitud a venir. Ha succeït una cosa realment extraordinària.

Les històries naturals (1960), de Joan Perucho

Solució:

- ✓ **Narrador omniscient:** *Les històries naturals* (1960), de Joan Perucho.
- ✓ **Narrador observador:** “La carta”, dins *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury* (1980), de Quim Monzó.
- ✓ **Narrador editor:** *La punyalada* (1904), de Marian Vayreda.
- ✓ **Narrador protagonista:** *Moby Dick* (1851), de Herman Melville.
- ✓ **Narrador testimoni:** “El meu amic Salom”, dins *Ariadna al laberint grotesc* (1935), de Salvador Espriu.

19. Fixa't en aquest fragment de les pàgines 15 i 16:

Després, esclar, una altra llarga espera per a la radiografia. Hi vaig entrar sola.

—Estira't aquí i aixeca't la samarreta.

«No vull», voldria haver dit, com sempre, però només vaig obeir.

—Així?

—Sí, així va bé.

«Doncs faci-ho ràpid, que el cor em surt del pit».

Les cometes baixes («») són un recurs habitual en els textos narratius. Cerca la informació i respon les preguntes següents:

- Saps per a què s'utilitzen?
- Saps quants tipus de cometes existeixen?
- Per a què es fan servir? Si et cal, cerca informació.

En aquesta activitat es pot aprofitar per introduir o recordar als alumnes com cal utilitzar els diferents tipus de cometes: cometes baixes («»), cometes altes (""") i cometes simples (").

Podeu trobar informació rellevant en els següents enllaços:

- ✚ [Optimot](#)
- ✚ [Núria Masoleu](#)
- ✚ [L'ús de les cometes en català](#)
- ✚ [Com posar cometes en qualsevol text](#)

20. Tenint en compte el que has après en l'exercici anterior, escriu un text breu en el teu portafolis fent ús, com a mínim, de dos tipus de cometes diferents.

En aquesta activitat l'objectiu és que els alumnes es familiaritzin amb l'ús de les cometes —cometes baixes («»), cometes altes (""") i cometes simples (")— no només com una eina ortotipogràfica i formal, sinó també com un recurs narratiu que contribueix a significar millor el text.

Pot ser un bon moment, també, per repassar la veu dels personatges i l'estil directe i indirecte en els textos narratius. Podeu trobar informació d'interès a:

- ✚ [Geiec](#)

21. A la pàgina 104, la Sara i el seu germà conversen sobre com en Rubèn va conèixer la Rut. Llegeix el fragment i reflexiona sobre el que se't demana a continuació.

[...] Gairebé l'atropello el dia que et vaig acompanyar a l'insti, el dia que començaves el curs. I després resulta que el seu pare té una furgo que...

—Per-do-na? —Ella ja estava lligant caps. El seu cap ja m'estava preguntant telepàticament: «És aquest el teu rosset maco de cara amb unes mans que t'encanten i senzill i molt amable, Rut sense Hac? El-meu-ger-mà?»

- Per què creus que l'autora ha decidit utilitzar guionets per separar algunes paraules?
- Quan llegeixes els guionets: canvies el to, el ritme i l'entonació respecte de la resta de la lectura?
- Com definiries, amb un sol mot, el que expressen i el que transmeten aquests guionets quan els llegeixes?

És interessant que els alumnes s'adonin que l'escriptura és plena de recursos tipogràfics, de regles, d'usos i de convencions que es poden convertir en eines narratives de molta força.

Poden ser respostes adequades per a l'última pregunta:

- ✓ Sorpresa
- ✓ Estupefacció
- ✓ Entusiasme
- ✓ Incredulitat
- ✓ Admiració

22. Si t'hi fixes, t'adonaràs que els personatges de la novel·la sovint s'expressen amb castellanismes de manera puntual. Per exemple: a la pàgina 46 hi trobaràs “a tope” i a la pàgina 57 “raro”, però n'hi ha més. Fes un nou apartat en el teu portafolis i ves-hi apuntant tots els que trobis. Quan en tinguis un de nou:

- No t'oblidis d'apuntar la pàgina on l'has trobat.
- Cerca el mot o l'expressió equivalent en català normatiu i escriu-la.
- Quan ja en tinguis uns quants, respon:
 - Per què creus que l'autora ha escollit aquest lèxic si no és normatiu?
 - Fa servir alguna mena de recurs tipogràfic quan escriu un castellanisme? Per què? (Cerca informació, si et cal).

Podeu trobar informació rellevant sobre els usos de cursives i negretes a:

 [Criteris d'utilització de la cursiva, les cometes i la negreta \(UPF\)](#)

Relació de castellanismes que podeu trobar a *Rut sense Hac*

Paraula	Pàgina	Paraula	Pàgina
<i>a tope</i>	46	<i>tonta</i>	103
<i>raro</i>	57	<i>petardo</i>	120
<i>pareo</i>	82	<i>patatero</i>	221
<i>gorda</i>	84	<i>flacutxa</i>	225
<i>bollo</i>	95	<i>trompo</i>	236
<i>caretos</i>	101		

23. Ja has vist que els personatges utilitzen castellanismes en les seves interaccions, però a més la Sara té el costum d'expressar-se amb anglicismes. Fixa't en aquest fragment:

—Espero un noi. Però no hem quedat ni res. És per si me'l trobo i...

Va moure una mà i va claudicar.

—D'acooord, et deixo. —Em va assenyalar amb un dit—. Però això m'ho has d'explicar amb calma. De moment no et faig més ombra. *Ciao, ciao, darling*. Ens veiem a l'aula de música.

- Per què ho fa?
- Ajuda a definir el caràcter de la Sara? Descriu-lo.
- “Ciao” és també un anglicisme? De quina llengua prové aquest mot? Què significa?

24. Prepara una pàgina nova del teu portafolis i apunta-hi tots els anglicismes que trobis durant la lectura. Pots trobar una alternativa en català en tots els casos?

Relació d'anglicismes que podeu trobar a *Rut sense Hac*:

Paraula	Pàgina	Paraula	Pàgina
<i>hippy</i>	26	<i>look</i>	146
<i>darling</i>	44	<i>casuals</i>	149
<i>cash</i>	78	<i>okey</i>	203
<i>planning</i>	78	<i>flyer</i>	224

25. Tot i que potser no ens n'adonem, fem servir molts estrangerismes en les nostres converses de la mateixa manera que la Sara. Així, és força habitual sentir a parlar de *fake news* o de dur un *outfit* molt modern o d'anar a menjar en un *fast food*.

Amb un company, feu una llista d'estrangerismes —de qualsevol llengua, no cal que siguin només anglicismes— que heu sentit o que utilitzeu vosaltres mateixos de manera habitual. Després cerqueu-los una alternativa en català.

Podeu trobar una llista d'anglicismes i informació rellevant sobre el tractament d'estrangerismes a:

- [Calcs i estrangerismes \(UB\)](#)
- [Anglicismes més habituals \(UOC\)](#)

Llegim, reflexionem, fem

26. A la pàgina 31 la Rut parla de «paciència oriental». Què significa? Quines connotacions culturals té? Creus que és una expressió basada en la realitat? O és el que coneixem com a *prejudicis, estereotips o tòpics*?

Em va colpir l'aquosa netedat d'aquells vidres que algú, probablement ell mateix, s'havia entretingut a fer brillar amb paciència oriental.

Aquesta és una activitat de reflexió sobre l'ús del lèxic i de les expressions del llenguatge comú i informal que duen implícites connotacions culturals. Acostumen a ser locucions perfectament assumides en l'ús social de la llengua i que passen inadvertides la major part de les vegades. Amb tot, és interessant fer-ne una reflexió i adonar-se fins a quin punt poden ser un reflex de la nostra manera de veure el món, si estan basades en prejudicis, si en la societat en la qual vivim continuen essent vigents, assumibles i innòcues o si, pel contrari, han quedat obsoletes i representen un visió del passat que ja no compartim.

Es poden tenir en compte altres expressions no contingudes en el llibre de Villanueva com: «treballar com un negre», «treballar com un *xino*», «no hi ha moros a la costa!», «quina gitanada t'han fet!», etc.

L'activitat es pot treballar també a Cultura i valors ètics o a Tutoria.

27. A la pàgina 32 la Rut diu:

El senyor **Netejavidres** venia cada dijous. Era el meu moment preferit de la setmana, l'únic record d'aquella època que de tant en tant aconseguí arrencar-me un somriure.

- Si el mot *netejavidres* és un nom comú, per què el trobem escrit amb majúscula?
- Què vol significar la Rut amb aquest detall?

28. Recordes la diferència entre metàfora i metonímia? Escriu en el teu portafolis la definició d'aquestes figures retòriques, posa'n alguns exemples i després respon la següent pregunta:

- Creus que «el senyor Netejavidres» és una metàfora o una metonímia? Justifica la teva resposta.

Podeu trobar informació extensa i precisa sobre aquestes figures retòriques al document:

- ✚ “[La metàfora i la metonímia: Mecanismes d'atribució de significat](#)” de Núria Alturo (UB, 2019).

Així mateix, trobareu exemples entenedors per als alumnes de segon cicle a:

- ✚ [Actualidadliteratura](#)

29. La Rut s'estima molt en Koda i el necessita tot sovint com un amic més, però què és en Koda realment? Recordes com s'anomena la figura retòrica a partir de la qual atribuïm qualitats o accions humanes a objectes o éssers irracionals? Explica aquesta figura retòrica en el teu portafolis i ves apuntant tots els exemples que trobis en el llibre i que fan referència a en Koda.

Al llarg de tot el llibre trobem diversos exemples que poden servir per il·lustrar la figura retòrica de la personificació. El primer apareix tan bon punt comença la novel·la:

«Vaig tancar les cortines abans de treure'm el pijama i el vaig llançar al costat del Koda, que **sempre m'havia guardat el secret**» (p. 10).

Cal tenir en compte que en aquest moment del relat, l'alumne pot no haver deduït encara que en Koda és un peluix, ja que la presentació dels personatges és encara molt incipient. En canvi, la personificació sembla clara i inequívoca a la pàgina 64:

«El Koda **em mirava** des del coixí. —No em facis aquesta cara —vaig dir-li—. No penso anar-hi.

Ell m'estimava tal com era, perquè **m'havia conegut així**, ja de ben menuda, recosida i viva malgrat tot, però quan la gent se m'acostava per primera vegada i es pensava que era una més, com podia explicar després que ni estava tan viva ni era tan maca com creien?»

30. Llegeix aquest fragment de la pàgina 67 i respon en el teu portafolis les preguntes que trobaràs a continuació:

—No, mama, elles tampoc no són gaire normals.

Em vaig assecar les llàgrimes a la seva samarreta, mentre rèiem alhora.

—Potser haurien de treure la paraula *normal* del diccionari, oi? —em va dir.

—O potser és que la normalitat és només una aparença. Vaig respirar profundament. La mare em contemplava.

—Ets molt llesta, filla.

- Què significa *normal*?
- Segons tu, hi ha persones més normals que d'altres? O no? Per què?
- Qui creus que decideix què o qui és normal i què o qui no ho és?
- Opines, com la mare de la Rut, que haurien de treure la paraula *normal* del diccionari? Per què?
- Cerca els antònims del mot *normal*. N'has trobat algun amb connotacions positives?

Aquesta és una activitat de reflexió que es pot treballar al portafolis, però també de manera oral en un debat a l'aula. Es pot tenir en compte per tractar-la, també, a Cultura i valors ètics o a tutoria.

Pot ser interessant que els alumnes provin primer de definir el mot *normal* a partir de la seva pròpia experiència i fent ús dels seus recursos comunicatius i després cercar la definició al [DIEC2](#) per comprovar fins a quin punt han estat encertats o precisos en la seva definició. Així mateix, el concepte de normalitat pot ser molt personal i hi pot haver grans diferències d'opinió. Per això cal regular el debat de manera que les aportacions siguin sempre respectuoses i que no abordi el terreny personal i les desqualificacions entre alumnes.

En relació amb la resposta de l'última pregunta, es pot debatre sobre la força semàntica dels mots **extraordinari** i **inusual** en contraposició a un altre antònim com *anormal*.

31. Llegeix aquest dos fragments:

La meva samarreta XL, que la mare m'havia comprat al mercat del carrer, amb l'estúpida frase optimista *Aquí dins hi viu un got mig ple*, contrastava amb la seva camisa estretíssima i florejada. (p.40)

Em vaig posar uns pantalons pirates blaus i una samarreta llarga i ampla de color gris que deia *Let your heart decide* i, després de les comprovacions pertinents davant del mirall, vaig sortir de l'habitació. (p.75)

Sembla que per a la Rut els missatges a les samarretes són importants. Per a tu també? Poseu-vos en grups petits de tres o quatre alumnes i, entre tots penseu una frase, un lema o una ocurrència enginyosa que defineixi la Rut o la relació que manté amb els altres personatges (amigues, Rubèn, família, metges, etc.). Després, dissenyeu plegats una samarreta amb el text que hagueu decidit. Us ha d'agradar tant que us la posaríeu vosaltres!

Aquesta és una activitat d'imaginació, d'experimentació i de disseny que pot resultar molt profitosa, també, per copsar fins a quin punt els alumnes han interioritzat els personatges i el fons de la història que explica el llibre. En aquest sentit és interessant que els lemes o les frases escollides pels alumnes no siguin banals sinó que, d'alguna manera, puguin ser tan representatives de la novel·la i dels seus personatges que s'interpretin de manera indissociable amb *Rut sense Hac*.

Pot ser una activitat compartida amb l'assignatura de Visual i plàstica o amb qualsevol altra optativa que tingui relació amb el disseny o la imatge.

Per dissenyar les samarretes us pot ser útil l'eina digital que trobareu a [Canva](#)

Per saber com quedaran els dissenys en una samarreta de veritat, només cal fer un clic on diu *Print T-Shirts*.

32. Fixa't en aquests fragments. Després feu grups de tres i reflexioneu una estona a partir de les preguntes que se us proposa. Finalment, poseu les vostres conclusions en comú amb la resta de la classe:

«Veient-la avançar sola vaig desitjar que ella també guardés un secret i que algun dia no gaire llunyà poguéssim posar-los sobre la taula com en una partida de pòquer» (p.76)

«Jo soc la teva amiga, o me'n sento. Puc guardar secrets i puc dir-te'n de meus, que també en tinc» (p. 88)

- Tothom té secrets?
- Per què es tenen secrets?
- Es pot guardar un secret per sempre?
- Si expliqueu un secret, deixa de ser-ho?
- Creus que és possible viure tranquil·lament quan es guarda un secret?
- És més fàcil guardar un secret propi o un d'aliè?
- Serieu capaços de guardar un secret que us han explicat i que sabeu del cert que si no l'expliqueu alguna altra persona patirà?
- I si aquest secret us l'ha explicat la persona que més us estimeu del món?
- Per què penseu que la Rut no vol explicar el seu? De què té por?

Activitat en grup que pot ajudar a entendre millor el personatge de la Rut a partir de la reflexió sobre el fet de tenir secrets, de la necessitat d'amagar-los o de compartir-los i de les pors que els originen o que eviten que s'expliquin.

L'activitat és perfectament compatible amb una classe de Tutoria o de Cultura i valors ètics. Les preguntes proposades són orientatives i han de servir per iniciar un debat que es pot estendre i fer derivar cap a altres temes amb els quals els alumnes puguin sentir-se identificats. Si aquests temes mantenen certa coherència amb els neguits i/o aspiracions dels personatges del llibre pot ser prou profitós, ja que segurament s'aprofundirà en aspectes de la seva personalitat que, d'altra banda, podrien passar desapercebuts.

33. En la novel·la de la Muriel Villanueva, la Rut troba un suport moral importantíssim entre les seves amigues. Fan una gran pinya, oi? Llegeix aquest fragment de la pàgina 90.

«La Sara em va abraçar pit contra pit, sense ni fregar-me la cintura.

Aleshores la Violeta em va abraçar per l'esquena i la Zoe s'hi va afegir per un costat. Després no vam parlar de res més, o potser de què soparíem, o de com celebraríem el meu aniversari, o de tot i de res. Només recordo que la resta de la tarda va passar càlidament i tendra, entre la sorra i l'aigua, mentre el sol baixava i jo anava aconseguint compassar el ritme de la meua respiració com no ho havia pogut fer mai entre gent que no fos la meua pròpia família.»

Reflexiona una estona a partir de les preguntes que et proposem i escriu les respostes al teu portafolis:

- A qui explicaries abans un secret, a un amic o amiga, o a algun membre de la teua família? Per què?
- Creus que hi pot haver amics per sempre? Justifica-ho.
- Què valors en un amic?
- Quin fet et podria fer perdre l'amistat amb algú?
- I la família? És per sempre? Per què?
- Hi ha amics que són més importants que la família?
- Creus que al llibre l'autoconfiança de la Rut s'enforteix gràcies a les seves amigues?
- És important saber triar els amics? O no es poden triar?

Activitat preparatòria de la següent en la qual els alumnes hauran d'analitzar la importància que adquireix l'amistat en el llibre que estan llegint i com la percepció que la Rut té d'ella mateixa es veu condicionada a partir de la relació que manté amb les seves amigues. Hauran de valorar, també, la relació de força o importància que existeix entre ells, la família i els amics.

Aquesta primera reflexió sobre el valor de l'amistat i la família, que els alumnes hauran de deixar per escrit en el seu portafolis, els haurà de servir per escriure un text argumentatiu en l'activitat següent.

El docent pot optar també per fer l'activitat oral i/o afegir preguntes que li semblin pertinents.

34. Tenint en compte l'activitat anterior i les reflexions que hi has fet, escriu en el teu portafolis un text argumentatiu que defensi una d'aquestes dues tesis:

- I. Els amics poden arribar a ser tant o més importants que la família.
- II. La família sempre serà més important que els amics.

En aquesta activitat es pot aprofitar per repassar els conceptes bàsics dels textos argumentatius (estructura, estratègies d'argumentació, recursos argumentatius, característiques formals, connectors).

Podeu trobar informació rellevant a:

- ✚ Els textos argumentatius a [El mestre a casa \(GVA\)](#)
- ✚ Els textos argumentatius a [CPNL.cat](#)

35. A les pàgines 208-210 la Rut decideix regalar el seu osset Koda a un dels seus germans. Per què creus que ho fa? Què significa pel personatge de la Rut desvincular-se d'en Koda?

Després de la lectura

36. Saps què és una ressenya (o recensió)? Cerca el seu significat al diccionari. Després llegeix aquesta que va escriure Joan Bustos a la revista *Faristol* sobre una altra novel·la de Muriel Villanueva. Quan l'hagis llegida, prepara un espai al teu portafolis i escriu la teva ressenya sobre *Rut sense Hac*. Posa-hi un títol suggeridor, alguna il·lustració o fotografia relacionada amb la novel·la i no t'oblidis de signar-la amb el teu nom, com un crític professional.

Faristol

Duna (Diari d'un estiu)

Sota l'aparent senzillesa del diari de vacances (odiosa imposició escolar!) de la Duna, aquesta petita (pel format) meravella ens parla del còctel d'emocions i de sensacions que ens aclapara quan deixem enrere la infància. L'oci compartit amb les germanes en un poble de la costa, sota la mirada de l'avi malcarat i amb l'absència volguda de la mare, adopta un caire especial amb la coneixença d'un nen callat, en Max. Amb una prosa bellíssima, la Duna ens glossa de manera natural, creïble i fluida, el primer amor, la primera regla, el primer enfrontament amb la mare i el descobriment de la fragilitat dels adults. Tot amanit amb misteris hàbilment dosificats, tal vegada no tan transcendents com el que té a veure amb la pregunta del milió: qui soc?

Un llibre que no sols permet parlar d'emocions, sinó anar-les redescobrint i interpretant mentre es llegeix. Les il·lustracions, sòbries i plenes d'imaginació, són el complement perfecte a la descoberta que suposa aquest estiu transcendent i s'integren sense estridències al text. Finalment, el nom de la col·lecció fa justícia al títol. Ras i curt: una delícia.

Joan Bustos

Orientació per fer l'activitat

Tipus de text	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ressenya / Text expositiu
Registre	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formal
Objectivitat / Subjectivitat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Combinació d'objectivitat i subjectivitat ▪ Cal trobar l'equilibri
Estructura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Títol ▪ Introducció ▪ Desenvolupament ▪ Tancament / Conclusió
Llengua i recursos lèxics / expressius	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Depenent de l'apartat, cal utilitzar un llenguatge més objectiu (resum, contextualització, fitxa de l'autor...) o més subjectiu (opinió, narració d'un fet personal...). ▪ Busqueu l'equilibri entre frases complexes i frases simples. No feu frases massa llargues. ▪ No abuseu dels possessius ni dels substantius. ▪ Feu servir variació lèxica. Utilitzeu sinònims.

Adaptat del [document](#) de repàs de la tipologia textual del CNL de Girona

Aquesta activitat pot servir per repassar els conceptes bàsics dels textos expositius i fer-ne una pràctica —escrivint una ressenya— a partir d'un llibre conegut i treballat a classe.

Com a eina de motivació es pot optar per escollir les millors ressenyes dels alumnes i publicar-les a la revista digital de l'institut o enviar-ne algunes de prou reeixides a la Muriel Villanueva o fer arribar la millor a algun mitjà de comunicació local perquè la publiqui a les seves pàgines, etc.

Com a idea: es pot dur a terme començant amb una selecció prèvia de les ressenyes més notables per part del docent i després escollir la millor de totes (o alguna més) per votació popular entre tot l'alumnat de segon cicle.

La ressenya s'ha extret de la [Revista Faristol](#). Allà mateix en podeu trobar d'altres d'exemple. Tingueu en compte que en aquesta mateixa pàgina n'hi ha una de *Rut sense Hac*.

37. Recordes la dedicatòria que la Muriel Villanueva feia a una tal Ros just abans de començar la novel·la? Creus que vas encertar en les prediccions que vas fer a l'activitat 7? Llegeix “*Epíleg*, de Ros Perea Franco” (p. 245) i “*Nota de l'autora*” (p. 249) i comprova-ho! Compareu amb els vostres companys cadascun dels supòsits que va fer abans de començar a llegir *Rut Sense Hac*.

Aquest és un bon moment per comprovar si en l'activitat 7 les prediccions dels alumnes s'han acomplert. Es pot aprofitar per tractar i treballar la versemblança de les històries tenint en compte el fet que puguin estar inspirades en un cas real o el concepte de ficció i els seus límits.

- És més fàcil escriure quan ens basem en algun personatge real?
- Una història basada en fets reals pot ser més versemblant que una altra d'inventada del principi al final?
- Podem considerar de ficció una obra que s'inspira en la vida d'una persona de carn i ossos?

Segons el DIEC 2:

Versemblança

2 f. [LL] En literatura, conformitat dels personatges i les accions amb les normes generalment acceptades i al mateix temps amb les normes específiques del gènere literari a què pertany l'obra.

Ficció

2 f. [LC] Allò que és fingit o imaginat. *Per una ficció de la ment. Ficció legal. Ficció constitucional.*

3 f. [LC] Invenció literària.

38. Llegeix aquest fragment d'un article més llarg en el qual Joan Todó, autor de *L'horitzó primer* (2013) entre d'altres novel·les, reflexiona sobre la confusió entre realitat i ficció d'alguns lectors. Després, amb un company reflexioneu i prepareu un breu esquema per fer una defensa oral. L'un haurà d'argumentar favor i l'altre en contra d'aquesta afirmació: *Totes les novel·les contenen experiències autobiogràfiques dels seus autors.*

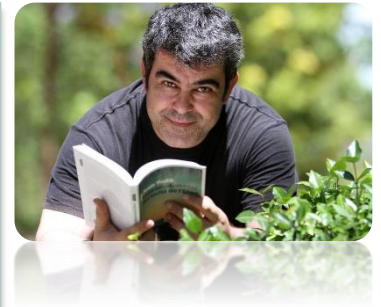
Quan estigueu preparats, exposeu els vostres arguments a la resta de la classe.

Els lectors que no saben llegir ficció

El mateix escriptor [Joan Todó] té l'experiència directa de *L'horitzó primer* (2013), que narra la història d'un jove escriptor que torna al seu poble, la Sénia, per fer el pregó de festes. **Todó** és nascut a la Sénia, la qual cosa es prestava a difuminar fronteres, però el cert és que mai no havia estat pregoner. I el llibre començava amb un paràgraf que obria el joc i que s'havia de saber llegir: "Jo sóc l'**Escrivent**. Tu, el **Protagonista**. La gent sovint ens confon, malgrat que sempre anem junts, perquè no em veuen; ni tan sols sospiten que jo existeixi, tot i els cops d'aire que, com una porta mal tancada, s'escolen en forma de contradiccions entre el que dius i el que fas".

El llibre contenia llocs i referents procedents de la realitat, però el gruix de la història era una invenció. "Hi ha un moment en què surto jo però parlo de mi en tercera persona. Però la resta és ficció. I, malgrat això, *L'horitzó primer* es llegia com un llibre de memòries —apunta l'autor abans de llançar una conclusió—. Molta gent no està acostumada a llegir ficció. O sí, si és molt evident".

Fragment extret de "Els lectors que no saben llegir ficció" de Xavier Aliaga per a la revista *El Temps*

Podeu llegir l'article complet de Xavier Aliaga a: "[Els lectors que no saben llegir ficció](#)".

Aquesta activitat es pot plantejar també amb una variant: en comptes d'argumentar cadascuna de les posicions (a favor i en contra) de manera individual, els alumnes poden preparar un diàleg en el qual puguin desenvolupar els seus arguments a partir de la rèplica i la contrarèplica.

39. Si has llegit la *Nota de l'autora* (p. 249), hauràs vist que ha decidit donar la meitat del premi que va rebre per *Rut Sense Hac* al SJD Pediatric Cancer Center Barcelona. Visita la seva pàgina web i respon les preguntes següents al teu portafolis:

Fes Ctrl + clic a la imatge per seguir l'enllaç!

- On està situat el SJD Pediatric Cancer Center?
- Quin és el seu àmbit d'actuació?
- Quins objectius persegueix?
- Creus que les donacions, com la de la Muriel Villanueva, són importants per a aquests tipus de centres? Per què?
- Què en penses de la solidaritat?
- Una societat solidària és una societat millor? Per què?

Enllaç: [SJD Pediatric Cancer Center Barcelona](#)

Aquesta activitat es pot dur a terme conjuntament amb l'assignatura de Biologia, Cultura i valors i/o Tutoria.

Els alumnes poden veure, també, aquest breu reportatge de TV3 en el qual hi apareixen Ros Perea i Muriel Villanueva:

 [Reportatge Rut sense Hac](#)

Es pot aprofitar també per conèixer la història i les característiques del [Premi Carlemany per al Foment de la Lectura](#)

40. Saps qui són els *booktubers*? Mira el següent vídeo per tenir-ho més clar:

Fes Ctrl + clic a la imatge per seguir l'enllaç!

En el següent vídeo hi apareix la Muriel Villanueva fent una breu ressenya del seu llibre *Duna* (2015):

Fes Ctrl + clic a la imatge per seguir l'enllaç!

Ara et toca a tu! Hauràs de fer un *booktube* recomanant el llibre que acabes de llegir: *Rut Sense Hac*.

- Prepara't un guió amb el que diràs
- Cerca un fons atractiu o neutre (que no distregui l'atenció)
- Grava't fent la recomanació
- Pots editar el vídeo, posar-hi algun efecte de so o visual, crear una careta d'introducció, etc.
- Pensa de mostrar el llibre a càmera
- El vídeo ha de durar 1 minut

Enllaços als vídeos:

- [Generació digital – “Què son els booktubers?”](#)
- [Villanueva, Muriel. “Duna”](#)

A classe es pot projectar també el vídeo que us proposem a continuació en el qual [La Filòloga de Guàrdia](#) explica de manera molt entenedora com fer un vídeo d'un minut que sigui atractiu, dinàmic i interessant. A partir del minut 2' 24”:

- [Com faig els vídeos – Concurs de TikToks filològics](#)

Els vídeos resultants es poden visualitzar a l'aula i que els mateixos alumnes facin una coavaluació de la tasca dels companys.

A la xarxa existeixen moltes eines digitals per editar vídeos online que els poden ser útils. Algunes de les més reeixides són:

- [Wix Video Maker](#)
- [Clipchamp](#)
- [Clideo](#)
- [Canva](#)

41. Feu grups de tres o quatre alumnes i llegiu l'article «Som més que cicatrius» publicat a la revista digital de cultura *Catorze*, que trobareu en l'enllaç de més avall.

Després, connecteu-vos a la pàgina web del projecte *Behind the Scars* i navegueu-hi per descobrir qui hi ha al darrere i quins són els objectius que persegueix amb aquesta mostra fotogràfica.

En acabat, consensueu i escriviu entre tots els membres del vostre grup almenys cinc idees o aprenentatges que hagueu extret d'aquesta recerca.

Fes Ctrl + clic a la imatge per llegir l'article!

Fes Ctrl + clic a la imatge per seguir l'enllaç!

Enllaços a l'article de la revista *Catorze* i a la pàgina del projecte de la fotògrafa Sophie Mayanne:

- [«Som més que cicatrius»](#) revista *Catorze*
- [Behind the Scars](#)

Aquesta és una activitat que es pot dur a terme com a preparatòria de la següent o de manera independent. És una activitat de reflexió que pot ser compatible amb la matèria de Cultura i valors, Filosofia o Tutoria.

Pot ser interessant que el docent encamini les reflexions dels alumnes també amb relació a les cicatrius de la protagonista de la novel·la i el paral·lelisme existent entre la fortalesa de la Rut, quan es veu capaç de mostrar-se tal com és, i les persones que han participat en projecte Behind the Scars.

Es poden plantejar preguntes del tipus:

- Creieu que la Rut participaria en un projecte fotogràfic com el de Behind the Scars? Per què?
- S'ha de ser decidit per fer-ho?
- Quan algú amaga una cicatriu, per què creieu que ho fa?
- Una cicatriu va sempre de bracet amb una història per explicar?
- Totes les cicatrius són físiques? O n'hi ha que no es veuen a simple vista?
- Una cicatriu és un senyal a la pell d'una ferida ja guarida, però pot ser que recordi una altra cosa encara més dolorosa que la ferida mateixa?
- És per això que hi ha qui no les vol mostrar?
- A la Rut li passava?
- Etc.

42. Ara, dissenyeu en grup un cartell promocional del llibre *Rut Sense Hac* amb una frase o lema que serveixi de reclam per a nous lectors. Aquest lema haurà de guardar relació amb alguna de les idees que heu recollit en la llista de cinc punts de l'activitat anterior.

Podeu fer servir fotografies, il·lustracions o tot el que se us acudeixi per fer un cartell ben original i atractiu.

Aquesta activitat es pot fer amb eines digitals o bé es pot optar per un format més tradicional com el *collage*, la il·lustració o el fotomuntatge. En qualsevol cas, és una activitat que es pot fer conjuntament amb altres matèries com la de Visual i plàstica.

Eines digitals:

- [Canva](#)
- [Genially](#)

EIXOS TEMÀTICS

Quan al final del llibre la Rut diu «Aleshores ordeno a tots els porus de la meua pell que s'obrin de bat a bat i comencin, finalment, a respirar» ja no és la mateixa noia de setze anys que mesos enrere havia començat els estudis artístics en un institut lluny del seu barri, atabalada pels canvis i temerosa de mostrar-se tal com era. La seva evolució com a personatge és notable i es deu, en bona mesura, a la seva relació amb els tres eixos temàtics que basteixen aquesta obra de Villanueva: l'amistat, l'amor i la lluita interior contra les seqüeles d'un càncer.

La novel·la en el seu conjunt es nodreix de la relació d'aquest tres eixos de tal manera que acaben per convertir-se en dependents els uns dels altres. En certa manera, l'evolució de la Rut ve determinada per aquests encreuaments constants entre la influència positiva i incondicional de les seves amigues, la força i la il·lusió que desperta l'amor correspost per en Rubén, i la imperiosa necessitat d'evitar que la mirada incòmoda cap al propi cos esdevingui perpètua. La constant interacció de tots aquests elements ajuden a fer emergir la fortalesa vital de la protagonista i configuren una nova Rut plena de llum i d'esperança.

Per tal que en pugueu fer una lectura amb els vostres alumnes que tingui en compte aquestes qüestions, us proposem un seguit d'indicacions, a partir dels tres eixos esmentats, que poden ajudar-vos.

L'amistat

La Rut comença batxillerat artístic a l'institut. El primer dia coneix les companyes de curs que es convertiran en amigues seves. Per tant, veiem com neix aquesta amistat i com creix.

Tot i que la Sara, la Zoe i la Violeta ja es coneixen, acabaran integrant la Rut com una més del grup. N'obtenim informació pels diàlegs entre els personatges o perquè ens ho explica la narradora mateixa.

Sara	Zoe	Violeta
Rossa espaterrant	Amiga de la Sara	Hippy
Molt maquillada	«Vestida d'un negre estret que li marcava un cos ben simètric, amb uns cabells foscos, curts, brillants i llisos».	Filla d'una psicòloga
Cabellera arriçada i voluminosa (p. 25)	Mastega xiclet. (p. 26)	«Baixeta, esprimatxada, vestida de lila, amb una trena llarga que li baixava per un costat i unes ulleres
Té un apartament a la platja (p. 26)		

Sara	Zoe	Violeta
Menja fruita per esmorzar (p. 38)	Porta «els morros negres i la ratlla dels ulls ben marcada». (p. 40)	metàl·liques rodones». (p. 26)
Fa tres anys el seu pare va morir en un accident de cotxe. (p.39)	Molt bona nota de dibuix tècnic (p. 55)	Parla mb un alt grau de formalitat (p. 55)
«ventre pla, bru i perfecte»	És bisexual. (p. 96)	Veu balsàmica, És dolça i sensible (p. 86)
Li encanta lluir el pírcing del melic (p. 56)		És lesbiana. (p. 99)

L'amor

A *Rut Sense Hac* l'amor s'expressa de tres formes diferents: l'amor filial, sobretot de la mare, que ha de protegir la filla; l'amor entre germans, sovint enterbolit per un sentit d'abandonament d'en Biel, i l'amor romàntic de la Rut i en Rubèn, que vertebrava i sosté la trama de la novel·la.

Es pot demanar als alumnes que reflexionin sobre les interaccions d'aquests personatges amb la protagonista i com això afecta i contribueix a l'evolució del personatge fins arribar a la Rut que acabarà sent.

Alguns moments clau:

Amb els germans	Amb en Rubèn
«El Biel va obrir la porta sense trucar abans, i, quan em va veure fent moviments estranys, va començar a riure assenyalant-me amb el dit» (p. 11)	«No em van oferir mai la mà per aixecar-me. Ara, en canvi, tenia al davant un tros d'home, un ros de cabells curts tímidament ondulats, que me n'oferia dues» (p. 29)
«El Biel i el Quim van començar a desembolicar els seus regals. Era la primera vegada que ells, en comptes de dos, en rebien tres. S'ho van mirar estranyats. M'ho havia rumiat molt, i els pares no ho tenien gaire clar, però al final m'havien deixat els diners» (p. 116)	«Què estava fent amb la meva vida? Estava permetent que allò es convertís en una obsessió?» (p. 45)
«El germà gran cuida el petit» (p. 117)	«Vindré mudada i amb papallones a la panxa» (p. 52)
	«[...] em vaig adonar que, entre l'entrecoix i el cor, em grimpava un

Amb els germans	Amb en Rubèn
<p>«Tu sempre treballant o vetllant pel <i>petardo</i> aquest —assenyalava el Quim— i elles dues tan contentes vivint la seva aventura hospitalària! I jo què, eh? Jo què?» (p. 120)</p> <p>«Vaig posar-li el Koda al davant, sobre la taula, i tots dos, em van mirar estranyats» (p. 208)</p>	<p>llamp calent, malgrat els punts de sutura que em recorrien les cèl·lules que tenia entremig» (p. 53)</p> <p>«[...] m'acostava cap a ell i em segrestava de mi i em feia seva i jo no volia saber res perquè quan aquell petó acabés jo estaria morta [...]» (p. 134)</p> <p>«El Rubèn em va passar un braç per sobre de les espatlles i em va estrènyer contra la seva aixella [...]. I no sabia si riure o sortir corrents, però no vaig fer cap de les dues coses» (p. 176)</p> <p>«I aleshores les seves mans recorren per fi, per fi!, la meva cintura verge» (p. 242)</p>

La lluita interior

Acceptar-se tal com és. Aquesta és la determinació de la Rut per poder viure lliurement la seva joventut. Amb tot, aquesta lluita interior que manté contra les seqüeles de la seva malaltia és acarnissada i voraç, i no està exempta de moments de debilitat que la fan dubtar, tot i el propòsit ferm de sortir-se'n. El mirall, com a objecte que mostra tot allò que vol amagar, i l'exposició pública del seu cos (a la platja amb les amigues, amb en Rubèn, etc.) quan les circumstàncies ho demanen s'erigeixen com els dos grans esculls que ha de superar.

En aquest sentit, Villanueva utilitza els elements simbòlics (el mirall, les cicatrius, el senyor Netejavidres, etc.) per emfasitzar aquesta lluita de la Rut més enllà d'una simple etapa de la vida que cal superar. La lluita interior és, en definitiva, el leitmotiv del personatge, indestruable de totes les seves accions i decisions.

La reflexió de l'alumnat amb relació a aquesta qüestió pot ser interessant des d'un punt de vista emocional i també literari, ja que permetrà l'aprofundiment i entesa de les motivacions que empenyen la Rut cap a una direcció vital ineludible i, a la vegada, ajudarà a copsar l'evolució del personatge des dels seus orígens en un temps anterior al de la novel·la.

A continuació trobareu algunes propostes per comentar, però en el llibre n'hi ha moltes més. Podeu demanar als alumnes que en cerquin d'altres i es poden compartir a l'aula.

El mirall

«El mirall, sempre el refotut mirall» (p. 9)

«Si hagués sabut el que passaria aquella tarda, hauria dedicat uns quants segons més al mirall» (p. 47)

«El mirall, que sempre em feia nosa, ara em cridava, així que em vaig aixecar i m'hi vaig plantar al davant» (p. 136-137)

«El mirall, sempre el meu fidel mirall» (p. 211)

Cada flashback	LI RECORDA....
Vidres nets del cotxe del Rubèn	Els finestrals de l'habitació de l'hospital que el senyor Netejavidres netejava cada dijous. (p. 32)
Fer-se fotos	«De petita tothom s'encaparrava a fer-me fotos. Tiets, avis, amics... Què volien, animar-me? » (p. 88)
Quan la Sara posa les mans a la cintura de la Rut	La Rut se sent com quan, a la filera per entrar a la classe de primer de primària, li estiraven la perruca per comprovar si se li movia. (p.90)
Mentre parla amb el Rubèn, sota la pluja, davant el cotxe groc	«Vaig recordar els dits del Martí entre els meus, aquelles dues petites manetes entrelaçades sobre el braç de la butaca, un llaç d'amor minúscul i innocent, i el buit que ell va deixar-me al cap de poc, per sempre, aquell forat ben negre, al costat del cor.» (p. 106)

Miscel·lània

Revisions rutinàries	«Podria recordar de memòria les dates i les hores de totes les revisions que he hagut de fer entre els set i els setze anys [...]» (p. 12)
----------------------	--

Miscel·lània	
	«La sala d'espera no havia canviat gens. Sempre blanca, sempre freda, [...]» (p. 14)
Cicatrius	«—Ai, la meva petita. Creus que s'esborrarà mai, aquest senyal? —No, avi, però no passa res. I tant que passava, i tant, i pesava, però no volia amargar-li el Nadal» (p. 112)
Vòmits	«[...] i jo vomitava i vomitava i em tornaven a caure els cabells» (p. 113)

